

“ Emancipatie tot nu toe”

”Toekomstvisie: robots?”

Op 8 november 2018 stroomde het Provinciehuis weer vol vrouwen voor een interessant programma over de geschiedenis van de emancipatie en een kijk in de toekomst. Dagvoorzitter Trees Pacilly nodigt iedereen uit om na te denken wat de twee lezingen met elkaar te maken hebben.

Opening

Ria Demmers, voorzitter van de Provinciale Vrouwenraad Noord-Brabant (PVR), heet iedereen hartelijk welkom. De PVR is in 1975 opgericht door de provincie om emancipatie te bevorderen. In de beginjaren is er veel subsidie waardoor de PVR talloze emancipatie activiteiten, cursussen en trainingen kan organiseren. Onder invloed van het politieke klimaat neemt de ondersteuning geleidelijk af. In 2003 laat de minister van emancipatie, de Geus, weten dat de emancipatie is voltooid. Dat blijkt een te voorbarige conclusie. In de eerste lezing zullen we horen wat het emancipatiebeleid heeft gebracht en wat er nog beter kan.

Emancipatie tot nu

Anneke Van Doorne-Huiskes, emeritus hoogleraar sociologie aan de UU en de EUR , neemt ons mee in de geschiedenis van de emancipatie.

Emancipatie nog niet voltooid

De tweede feministische golf van de jaren 60 heeft grote successen opgeleverd. Zo is het opleidingsniveau van vrouwen enorm gestegen, kiezen steeds meer vrouwen voor techniek en hebben veel vrouwen een betaalde baan. (Seksueel) geweld tegen vrouwen is nu maatschappelijk bespreekbaar en de rechten van slachtoffers zijn wettelijk verankerd.

De emancipatie is hiermee echter niet voltooid. Er zijn wel veel hoog opgeleide vrouwelijke professionals, maar ze zijn nauwelijks te vinden in de wereld van de macht, waar de “grote beslissingen” genomen worden. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in deeltijdbanen. In de zorg is bijvoorbeeld vaak alleen een deeltijd contract mogelijk. Gevolg is dat veel vrouwen niet economisch zelfstandig zijn, wat tot grote problemen kan leiden, bijvoorbeeld bij scheiding. Hoewel steeds meer vrouwen kiezen voor techniek, blijven ze meestal niet lang in die sector werkzaam.

Emancipatie blijft een traag proces. Het valt niet mee om “vanzelfsprekendheden” in de verdeling van arbeid en zorg en de beeldvorming te veranderen.

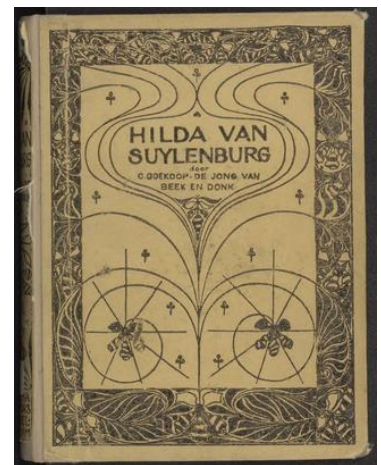
Blik in de geschiedenis

Eerste feministische golf

De eerste feministische golf begon aan het eind van de negentiende eeuw. De belangrijkste strijdpunten waren het recht op onderwijs, vrouwenkiesrecht en gelijke rechten op de arbeidsmarkt. Een van de bekendste voorvechtsters was Aletta Jacobs.

Hilda van Suylenburg door Cécile de Jong van Beek en Donk uit 1897, was de eerste emancipatieroman en belangrijke inspiratiebron voor de eerste feministische golf. Alle programmapunten van de vrouwenbeweging werden in de roman besproken: huwelijkswetgeving, arbeid, vrouwenkiesrecht, beroepsperspectieven in wetenschap en kunst.

“Als Shakespeare heel de dag achter de wastobbe had moeten staan had hij ook geen Hamlet geschreven.”

Interbellum

Na het verwerven van het kiesrecht in 1919 zakt de eerste feministische golf geleidelijk in. Het vrouwenkiesrecht leidde helaas niet tot de revolutionaire veranderingen waarop de feministen hadden gehoopt.

Nederland was in deze periode sterk verzuild. Dit leidde tot een regenteske en patriarchale samenleving waarin de top van de zuilen onderling alles regelde. De waarde van het gezin en moederschap stonden hoog in het vaandel. Dit werd nog versterkt doordat tijdens de crisis van de jaren dertig betaalde arbeid van vrouwen als bedreiging van mannenarbeid werd gezien.

Na WO II

Tijdens de wederopbouw stond het emancipatievraagstuk niet hoog op de agenda. Meisjes werden opgevoed met het idee dat hun bestemming lag in het huishouden en de kinderopvoeding en dat ze daarvoor van nature het meest geschikt waren. Betaalde arbeid door vrouwen werd meer als hobby gezien, “hij mag er niets van merken”.

“De man kan moeilijk heel de dag thuis blijven om bakker en melkboer te betalen. Hij heeft wel wat beters te doen.” (Citaat uit Vrij Nederland, 1949)

De jaren 60 en daarna

Een belangrijke katalysator voor de tweede feministische golf was het artikel van Joke Smit: *Het onbehagen bij de vrouw*. Hierin uitte zij haar onvrede met de maatschappelijke positie van vrouwen. Smit was overtuigd van het nut van beleidsbeïnvloeding en vond

dat vrouwen een actieve rol moesten gaan spelen in maatschappelijke instituties. Samen met onder andere Hedy d'Ancona richtte Smit in 1968 het Platform Man Vrouw Maatschappij (MVM) op. In 1970 volgde de beweging Dolle Mina, die veel publiciteit wist te behalen.

De feministische beweging vond uiteindelijk gehoor bij politiek Den Haag, mede doordat de VN 1975 uitroepen tot "Internationaal Jaar van de Vrouw". Dit leidde tot een emancipatiebeleid en de opbouw van een emancipatiestructuur.

De jaren 80 en daarna

Aanvankelijk was het emancipatiebeleid nog niet erg vooruitstrevend. Met de komst van Hedy d'Ancona als staatssecretaris komt er een versnelling. Ze ziet emancipatie als een economische kwestie en verhuist de Directie Emancipatiebeleid van VWS naar Sociale Zaken. Ook legt ze de nadruk op de ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen.

In de jaren 90 legt het kabinet Kok (1994) de nadruk op mainstreaming, het inbedden van emancipatie in alle overige beleidsterreinen. Helaas lukt dat niet zo goed.

In 2003 krijgt staatssecretaris De Geus veel kritiek als hij stelt dat de emancipatie voltooid is. Later nuanceert hij zijn standpunt enigszins door emancipatie bij zwarte en migrantenvrouwen een speerpunt te maken. Zijn opvolger Plasterk voegt ook LHBT (lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders) als doelgroepen toe.

Waar staan we nu?

Concluderend kunnen we stellen dat het emancipatieproces traag verloopt. Er is geen heldere en consistente overheidsvisie. Zo is er een jojo beleid bij de kinderopvang, een belangrijke voorwaarde voor economische zelfstandigheid. Het aandeel vrouwen in bestuurlijke functies blijft ver achter op de streefcijfers. Door huiselijk geweld genderneutraal te benaderen ga je voorbij aan het feit dat vooral vrouwen slachtoffer zijn. Wel is de #MeToo discussie een belangrijk markeringspunt.

Voor wie meer wil weten heeft Anneke van Doorne-Huiskes samen met anderen een boek geschreven:

Van privéprobleem tot overheidszorg: emancipatiebeleid in Nederland

Anneke van Doorne-Huiskes, Renée Römkens, Joop Schippers, Antia Wiersma, 2017
Het boek biedt een chronologisch overzicht van het Nederlandse emancipatiebeleid in de 20ste en 21ste eeuw. Het boek eindigt met aanbevelingen om tot een versnelling van het emancipatieproces te komen.

Henri Swinkels

Gedeputeerde Henri Swinkels vindt het vrouwenperspectief erg belangrijk. De urgentie voor emancipatie neemt toe, bijvoorbeeld voor gelijke beloning. Mooi dat jullie ook in de toekomst kijken. Misschien is de robot wel degene die het minst zal kijken naar ons geslacht!

Robots in ons leven en in de zorg

Anita van den Hoek heeft een achtergrond in de IT. Een echte mannenwereld, vindt ze. Sinds 4 jaar werkt ze met robots bij Robot Xperience, een bedrijf met 8 medewerkers, waarvan 5 vrouwen.

De technologische ontwikkeling gaat snel. Ze laat ons een nieuws item zien van 20 jaar geleden, over de introductie van de mobiele telefoon. Toen dachten de meeste mensen daar totaal geen behoefte aan te hebben.

Anita geeft een demonstratie van de schattige robot **NAO** die een dansje doet. NAO wordt bijvoorbeeld ingezet in verzorgingshuizen voor bewegingslessen. NAO is een ingewikkeld

apparaat met 25 motoren, camera's voor beeldherkenning, gehoor, geheugen en intelligentie. NOA spreekt 17 talen.

Nieuwe ontwikkelingen draaien om kunstmatige intelligentie; zelflerende slimme systemen. Voor het spel go ontwikkelde Google bijvoorbeeld de AlphaGo computer. Deze versloeg gemakkelijk de ijzersterke wereldkampioen van Go. Behalve de wereldkampioen waren ook de mensen van Google overstuurd toen ze het effect zagen. Men vroeg zich af dit wel wenselijk was.

Er zijn geen wettelijke regels voor robots, wel richtlijnen waar men zich aan houdt: Een robot mag zichzelf, een mens en de hele mensheid geen kwaad doen. De robot moet orders van een mens opvolgen. mag zichzelf geen kwaad doen
geen kwaad doen.

Waar worden robots voor gebruikt?

Werk

Robots worden onder andere gebruikt in fabrieken om onderdelen in elkaar te zetten of om iets in te pakken. Robots zijn ook handig op plekken die voor mensen moeilijk bereikbaar zijn zoals in rioolbuizen of in ruïnes na een ramp.

Robots als autonoom transportmiddel worden gebruikt in magazijnen, maar ook in ziekenhuis om maaltijden of medicijnen rond te brengen.

Thuis

Voor gebruik in huis zijn er de robotstofzuiger en de robot grasmaaier. Een hele robot als persoonlijke assistent is vaak onhandig. Hij kan overal tegenaan botsen.

Ook zijn er slimme assistenten zoals [google home](#), [alexa](#) van Amazon en [siri van Apple](#). Dit zijn een soort speakers aan wie je van alles kunt vragen, van de weersverwachting tot het boeken van bioscoopkaartjes en het inplannen van nieuwe afspraken.

Voor onze gezondheid zijn er de stappenteller en de apple watch die onder andere afwijkingen in de hartslag signaleert en ook een EEG kan maken.

Zorg

Door vergrijzing en gezondheidsproblemen gerelateerd aan de ouderdom komen er steeds meer robots in de zorg. Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven dus dan is hulp handig. Er zijn robots om ouderen te monitoren, aangesloten op een alarmeringssysteem voor mantelzorgers of zorgorganisatie. Andere robots assisteren in de dagelijkse handelingen zoals een slimme rollator.

Voor emotionele ondersteuning en gezelschap zijn er sociale robots, zoals *companion cat* en de zeehond *Paro*.

Vaak zijn deze robots speciaal ontwikkeld voor een bepaalde doelgroep.

Tessa, voor mensen met dementie, spreekt het dagprogramma uit. De mantelzorger of zorgverlener schrijft een berichtje en selecteert het tijdstip wanneer Tessa het moet melden.

Kaspar is ontwikkeld voor kinderen met autisme.

Andere robots in de zorg zijn:

Virtual reality brillen, bijvoorbeeld voor afleiding bij pijnlijke handelingen. Ook gebruikt om kinderen minder angstig te maken voor een operatie. De bril laat zien wat er allemaal gaat gebeuren als ze naar de operatiekamer gaan.

Met een *telepresence bril* kunnen artsen meekijken zonder dat hij ter plekke aanwezig is.

Een *Exoskelet* is een robot die het menselijk lichaam aanvult en door de mens "gedragen" wordt. Het kan bijvoorbeeld gebruikt worden om te helpen tillen of weer te leren lopen.

Wat kost het?

Veel robots zijn nu nog duur. Een slimme rollator kost nu nog € 10.000 euro. Bij massale productie kan het veel goedkoper worden. Bij Albert Heijn is een google home mini te koop voor € 59.

NAO : € 5000

Companion cat: € 265, in de V.S. \$ 95

Family robot Jibo: in de VS \$ 900

Tot slot zijn er nog demonstraties gepland, maar helaas laat de techniek het afweten.

Afsluiting

Ria Demmers bedankt iedereen die zich ingezet heeft voor deze vrouwendag.

Tot ongenoegen van de aanwezigen meldt ze dat het helaas de laatste keer is. Er is geen geld en ondersteuning meer en het lukt niet om een nieuw Dagelijks Bestuur met jongere vrouwen te formeren. Het huidige bestuur wordt onder luid applaus in de bloemetjes gezet.

Bron: website Provinciale Vrouwen Raad Noord-Brabant